

ON

guoddevašvuoda

mihttomearit

ON guoddevašvuoda mihttomearit leat máilmmi oktasaš plána dasa movt jávkadit geafivuoda, eastadit erohusaid olbmuid gaskka ja bissehit dálkkádatrievdamiid ovdal jagi 2030.

Guoddevaš ovdáneapmi ja ON guoddevašvuoda mihttomearit

Guoddevaš ovdáneapmi mearkkaša gokčat daid dárbbuid mat olbmui leat odne, muhto seammás ii billistit boahttevaš buolvaid vejolašvuodaid gokčat iežaset dárbbuid. Guoddevašvuoda mihttomearit reflekterejit guoddevaš ovdáneami golbma dimenšuvnna: dálkkádat ja biras, ekonomija ja sosiála dilli.

ON guoddevašvuoda mihttomearit sisttisdoallet 17 mihttomeari ja 169 oassemihttomeari. Mihttomearit galget doaibmat globála ofelažžan riikkaide, ealáhusaide ja siviilaservodahkii. Mihttomearit hábmejuvvojedje demokrátalaččat go máilmmi riikkat bukte cealkámušaid ja measta 10 millijovnna olbmo bukte iežaset oaiviliid My World jearahallaniskadeami bokte.

ON guoddevašvuoda mihttomeriid logoid ja ikonaid sáhtát viežžat fn.no siidduin.

FN-sambandet

FN-sambandet bargá diehtujuohkimiin ON ja internationála dilálašvuodaid birra Norggas. Ulbmiljoavkkut leat skuvllat, mediat ja olbmot muđui . Mis leat sullii 30 bargi miehtá riikka, ja kantuvrrat leat dain stuorámus gávpogiin.

Čuovo @FNsambandet sosiála mediain

[Facebook](#)

[Twitter](#)

[Instagram](#)

[YouTube](#)

[Flickr](#)

Loga eanet ON ja internationála dilálašvuodaid birra fn.no siidduin.

1. MIHTTOMEARRI: JÁVKADIT BUOTLÁGAN GEAFIVUOĐA MIEHTÁ MÁILMMI

- 1.1 2030 rádjai galgá buot ekstrema geafivuohta jávkaduvvot.
- 1.2 2030 rádjai, ja našuvnnalaš definišuvnnaid vuodul, galget dievdoolbmuid, nissonolbmuid ja mánáid logut mat ellet geafivuođas, unnimusat beliin unnut.
- 1.3 Ásahit našuvnnalaččat heivehuvvon sosiála buresbirgenortnegiid ja doaibmabijuid buohkaide, ja maddái unnimusmearredásiid, ja 2030 rádjai galgá mearkkašahtti oassi geafes ja hearkkes olbmui olahit daid.
- 1.4 2030 rádjai galget buot dievdoolbmui ja nissonolbmui, erenomážiid geafes ja hearkkes olbmui, leat seamma riekti ja vejolašvuohta olahit ekonomalaš resurssaid ja vuodđobálvalusaid, eaiggáduššat ja mearridit eatnama ja eará opmodaga, árbbi ja luondduriggodagaid badjel, riekti ođđa teknologijai ja ruđalaš bálvalusaide, dás maddái mikroruhtadeapmái.
- 1.5 2030 rádjai galget geafes olbmot ja hearkkes olbmot nanusmahttojuvvot, nu ahte eai šat leat nu suojeheamit ja hearkkit ekstrema dálkkádatdáhpusaide ja eará ekonomalaš, sosiála ja biraslaš dávgguide ja roasuide.
- 1.A Sihkkarastit ahte iešguđet resurssat mobiliserejuvvojit, earret eará ovdánahttinbarggu bokte, vai ovdánahttinriikkat, erenomážit dat riikkat mat leat unnimusat ovdánan, ožžot doarvái ja vuorddehahtti gaskaomiid čadahit doaimmaid ja politihka vai jávkadit buotlágan geafivuođa.
- 1.B Ásahit buori politihkalaš rámmaid nationála, regionála ja internationála dásiin, ovdánahttinstrategijaid vuodul, mat bohtet buorin geafes olbmuide ja mat vuhtiiváldet sohkaalperspektiivva, vai sáhttá eambo investeret doaimmaide geafivuođa eastadeapmái.

..

2.MIHTTOMEARRI: JÁVKADIT NEALGGI, OLAHIT BIEBMOSIHKARVUOĐA JA BUORET BIEBMODILI, JA OVDDIDIT GUODDEVAŠ EANANDOALU

- 2.1** 2030 rádjai galgá nealgi jávkaduvvon ja buot olbmuide, erenomážit geafes ja hearkkes olbmuide, maiddái njuoratmánáide, galgá sihkkarastojuvvot doarvái oadjebas ja dearvvašlaš biebmu birra jagi.
- 2.2** 2030 rádjai galgá dearvvašmeahtun biebmodilli jávkaduvvon. 2025 rádjai galget internationála sohppojuvvon mihttomearit olahuvvot mat gusket mánáide vuollel vihtta jagi, geat eai nagot stuorrut ja leat beare ruoidnasat, ja fuolahit ahte nuorra nieiddain, áhpehemiin, nissonolbmuiin geat njamahit ja boares olbmuiin lea buorre biebmodilli.
- 2.3** 2030 rádjai galgá buvttadeapmi ja sisaboahu smávva biebmobuvttademiin duppalastojuvvot, erenomážit nissonolbmuid, álgoálbmogiid, bearašeanadoaluid, šibitdilliid ja guolásteddjiid buvttadeapmi ja sisaboahu. Sis galget earret eará leat sihkkaris ja ovttalágan vejolašvuodát eatnamiidda, eará buvttadanressaide ja doaimabijuide, dieđuide, ruđalaš bálvalusaide, gávpemárkaniidda, árvolassánemiide ja bargguide eanandoalu olggobealde.
- 2.4** 2030 rádjai galgá sihkkarastojuvvot ahte leat guoddevaš vuogádagat biebmobuvttadeapmái ja starges vuogádagat galget ásaheavvot. Vuogádagain galgá leat alit produktivitehta ja buvttadeapmi, mat galget váikkuhit dasa ahte ekovuogádagat bisuhuvvojit, ahte nanusmahttet dálkkádatrivdamiid, dálkkiid, goikkádagaid, dulvviid ja eará roasuid gierdama, ja dađistaga buoridit arelálaid ja eatnamiid kvalitehta.
- 2.5** 2020 rádjai galgá siepmamiid, gilvvašattuid ja šibihiid genehtalaš valljivuohta bisuhuvvot, ja nu maiddái eará dienlágan luondduealli šlájaid valljivuohta, earret eará nationála, regionála ja internationála siepman- ja šaddočkakkáldagain; ja dat buorit mat bohciidit genehtalaš resurssain ja gullevaš árbevirolaš máhtus, galget govttolaččat ja dásseárvosaččat juogaduvvot ja leat buohkaide olámuttos internationála soahpamušaid mielde.
- 2.A** Earret eará buoret internationála ovttasbarggu bokte investeret eambo infrastruktuivrii boaittobealváikkiin, dutkamii ja bagadallanbálvalusaide mat gullet eanandollui, teknologijjaovdáneapmái ja šaddo- ja šibitgenabánkkuid ásaheapmái, dainna ulbmilin ahte buoridit buvttadannávccaid ovdánahttinriikkaid eanandoalus, erenoamážit daid riikkain mat leat buot unnimusat ovdánan.
- 2.B** Doha-šiehtadallamiid mandáhta vuodul muddet ja eastadit gávppašangáržžidemiid ja gávppašeami botnjamiid máilmmi eanandoallomárkaniin, earret eará dan bokte ahte buot eanandoallobuktagiid eksportasubsidieremat heaittihuvvojit oktanaga ja nu maid buot eksportadoaimmat main lea sullasaš váikkuhus.
- 2.C** Dahkat mearrádusaid sihkkarastin dihte ahte biepmuid ja lassibuktagiid márkanat doibmet nu go galget, ja lágidit dilálašvuodaid dasa ahte márkandieđut ollejit jođánit, earret eará biebmovuorkkáid birra, eastadan dihte ekstrema borramušhattiid.

3.MIHTTOMEARRI: SIHKKARASTIT BUORI DEARVVAŠVUOĐA JA EALLINÁRVVU BUOHKAIDE BUOT AGIIN

- 3.1** 2030 rádjai galgá máilmmi riegádahtti etniid jápmu unnut nu ahte lea vuollel 70 juohke 100 000 eallin riegádan máná nammii.
- 3.2** 2030 rádjai eastadit nu olu njuoratmánáid ja mánáid vuollel vihtta jagi jápmimis go vejolaš. Oktasaš mihttu lea unnidit jámu buot riikkain nu ahte eanemusat 12 njuoratmáná juohke 1 000 eallišaddan máná nammii jápmet, ja eanemusat 25 juohke 1 000 mánás geat leat vuollel 5 jagi jápmet.
- 3.3** 2030 rádjai galget aids, tuberkolosa, malária ja unnán dovddus trohpalaš dávddaid epidemiiat bissehuvvot. Hepatihtta, dávddat mat njommot čázi mielde ja eará njoammudávddat galget maid vuostálastojuvvot.
- 3.4** 2030 rádjai galget mánát mat riegádit beare árrat, ja jápmet dávddain mat eai njoamo, unniduvvot goalmmásosiin eastademiin ja divššuin, ja mentála dearvvašvuohta ja eallinárvu galgá ovddiduvvot.
- 3.5** Eastadit gárrenmirkkuid, earret eará narkotihkkageavaheami ja alkohola boasttugeavaheami, ja nannet divššu.
- 3.6** 2030 rádjai galget beali unnit olbmot jápmit ja roasmmuhuvvot johtolatlihkohisvuođain.
- 3.7** 2030 rádjai galgá sihkkarastojuvvot ahte buohkain leat olámuttos bálvalusat mat gullet seksuála dearvvašvuhtii ja dearvvašvuhtii mii guoská eatnáneapmái, dás oaivvilduvvo maiddái bearašplánen ja gullelaš diehtujuohkin ja oahpaheapmi, ja sihkkarastit ahte eatnánandearvvašvuohta sajáiduvvá nátionála strategiijaide ja prográmmaide.
- 3.8** Olahit buohkaide dearvvašvuođabálvalusaid, maiddái ortnegiid mat várjalit ekonomalaš čuozašusaid vuostá. Buohkaide galget vuđolaš ja buorit dearvvašvuođabálvalusat leat olámuttus, ja maiddái sihkkaris, dárbbášlaš ja doaibmi dálkasat ja vaksiinnat main lea buorre kvalitehta, eai ge leat badjelmeare divrasat.
- 3.9** 2030 rádjai galget jápmimat ja buozanvuođat várálaš kemikálaid ja nuoskkiduvvon čázi ja eatnama geažil unniduvvot mearkašáhtti olu.
- 3.a** Nannet Máilmmi dearvvašvuođaorganisašuvnna (WHO) rámmakonvenšuvnna čadaheami, mii guoská duhpátvahágahttimiid eastadeapmái buot riikkain.
- 3.b** Doarjut váksiinnaid ja dálkasiid dutkamiid ja ovdánahttimiid sihke dávddaid vuostá mat njommot ja mat eai njoamo, ja mat vuosttažettiin gávdnojit ovdánahttinriikkain. Fuolahit ahte dálkasat ja váksiinnat leat olámuttos, eai ge badjelmeare divrasat,

Doha-julggaštusa vuodul TRIPS-šiehtadusa ja álbmotdearvvašvuoda birra. Mii duodašta ovdánahttinriikkaid rievtti ollásit geavahit šiehtadusa mearrádusaid gávpedoaimmalaš beliid birra immateriála vuoigatvuodaid oktavuodas, mat gusket dasa ahte beassat gáhttet álbmotdearvvašvuoda ja erenoamážit fuolahit ahte dálkasat leat buohkaide olámuttos.

- 3.c** Olahit mearkkašáhtti eanet ruhtadeami dearvvašvuodabálvalusaide, ja eanet rekrutterema, ovdánahttima ja dearvvašvuodabargiid oahpaheami ovdánahttinriikkain, erenomážit dain riikkain mat leat unnimusat ovdánan ja ovdánahttinsuolostáhtain, ja bargat dan ovdii ahte bargit bissot dain riikkain.
- 3.d** Nannet buot riikkaid kapasitehta árrat dieđiheamis, riskaeastadeamis ja našuvnnalaš ja globála dearvvašvuodariskaid gieđahallamis, erenomážit ovdánahttinriikkain.

4. MIHTTOMEARRI: SIHKKARASTIT SEARVADAHTTI, VUOIGGALAŠ JA BUORI OAHPU, MII OVDDIDA BUOHKAID VEJOLAŠVUOĐA OAHPPAT NU GUHKA GO EALLÁ

- 4.1** 2030 rádjai galgá nuvttá ja dásseárvosaš vuodđoskuvlla ja joatkkaskuvlla oahppu sihkkarastojuvvot buot nieiddaide ja bártniide, mii lea buori kvalitehtas, ja mii addá relevánta ja albma oahppanbohtosa.
- 4.2** 2030 rádjai galgá buot nieiddaide ja bártniide sihkkarastojuvvot vejolašvuohta árra ja buori ovdáneapmái ja fuolahussii ja ahte ovdaskuvla lea olámuttos, vai leat gergosat vuodđoskuvlii álgit.
- 4.3** 2030 rádjai galgá nissonolbmuid ja dievdoolbmuid sihkkarastojuvvot ovtadássásaš ja buorre teknihkalaš ja fidnofágalaš oahppu ja alit oahppu, maiddá universitehtaoahppu, mii ii leat badjelmeare divrras.
- 4.4** 2030 rádjai galgá olahuvvot mearkkašáhtti lassáneapmi nuorain ja rávisolbmuin geain lea gelbbolašvuohta, earret eará teknihkalaš ja fidnofágalaš gelbbolašvuohta, mii lea relevánta sihke barggu oazžumii, ávdđalaš bargui ja fidnohutkkálašvuhtii.
- 4.5** 2030 rádjai galget sohkaealerohusat oahpus ja oahpaheamis jávkaduvvot ja buohkain galget leat ovttalágan vejolašvuođat buot oahppodásiin ja fidnofágalaš oahpus, maiddá hearkkes olbmuin nugo doaimmashehttejuvvon olbmuin, álgoálbmogiin ja mánáin hearkkes diliin.
- 4.6** 2030 rádjai galgá sihkkarastojuvvot ahte buot nuorat ja eanas rávisolbmot, sihke nissonolbmot ja dievdoolbmot, ohppet lohkat, čállit ja rehkenastit.
- 4.7** 2030 rádjai galgá sihkkarastojuvvon ahte oahppit ja studeanttat olahit dan gelbbolašvuođa mii lea dárbbášlaš ovddidit guoddevaš ovdáneami, earret eará oahpu bokte guoddevaš ovdáneami ja eallindábiid, olmmošvuoigatvuođaid ja dásseárvvu birra, ja oahpu bokte mii ovddida ráfi, ii ge riiddu, oahpu bokte mii ovddida globála servvodatmiellahttuvuođa ja árvvus atná kultuvrralaš girjáivuođa ja dan movt kultuvrrat váikkuhit guoddevaš ovdáneapmái.
- 4.a** Ásahit ja ođastit oahppofálaldagaid mat leat heivehuvvon mánáide, ja vuhtiiváldet sohkaealerohusaid ja doaimmashehttejuvvon olbmuid. Ja mat sihkkarastet dorvvolaš, ráfalaš, searvadahtti ja beaktilis oahppobirrasa buohkaide.
- 4.b** 2020 rádjai galget stipeanddat studeanttaide ovdánahttinriikkain globálalaččat lassánan mearkkašáhtti olu, erenomážit dain riikkain mat leat unnimusat ovdánan, ovdánahttinsuolostáhtain ja Afrihká riikkain, vai alit oahppu šaddá olámuttos, earret eará fidnofágalaš oahput ja prográmmat diehto- ja gulahallanteknologiijas, teknihkas, inšenevrafágain ja diedalaš oahpuin. Dát alit oahppu galgá leat olámuttos sihke eará ovdánahttinriikkaide ja riikkaide mat leat ovdánan.
- 4.c** 2030 rádjai galget gelbbolaš oahpaheaddjit lassánit mearkkašáhtti olu, earret eará dan bokte ahte internationála dásis ovttasbargat oahpaheaddjeoahpu ovddidemiin ovdánahttinriikkain, erenomážit dain riikkain mat leat unnimusat ovdánan ja ovdánahttinsuolostáhtain.

5. MIHTTOMEARRI: OLAHIT DÁ SSEÁRVVU JA NANNET NIEIDDAID JA NISSONOLBMUID DILI SERVODAGAS

- 5.1 Jávkadit buot vealaheami nissonolbmuid ja nieiddaid vuostá máilmmis.
- 5.2 Jávkadit buot veahkaválddálašvuoda nieiddaid ja nissonolbmuid vuostá, sihke dan mii lea almmolašvuodas ja dan mii lea ruovttuin; dás oaivvilduvvon maiddá i olbmuid vuovdima, seksuálalaš veahkaválddálašvuoda ja eará ávkkástallama.
- 5.3 Jávkadit buot vahátlaš dábiid, nu go mánáid náitima, árra náitaleami ja bákkolaš náitaleami, ja maiddá i vuolledábiid billistahtti čuohpadeami.
- 5.4 Almmolaš bálvalusaid, infrastruktuvrra ja sosiálapolitihka bokte dohkkehit ja árvvusatnit bálkkáhis fuolahan- ja ruovttubargguid. Ovddidit seamma dá sá t ovddasvástádusa ruovttudoalus ja bearraša ovddas, nu movt buoremusat heive ovttaskas riikii.
- 5.5 Sihkkarastit ahte nissonolbmuin lea ollislaš ja albma vejolašvuolta searvat ja ovtadássá sá s vejolašvuolta beassat jođihandoaimmaide buot dá siin gos mearrá dusat dahkkojuvvojit politihkalaš, ekonomalaš ja almmolaš diliin.
- 5.6 Sihkkarastit ahte buorre seksuála ja eatnánandearvvašvuolta ja eatnánanvuoigatvuođat leat olá muttos buohkaide, internationála konferá nssa doaibmaprográmma álbmogiid ovdáneami vuođu l, ja Beijinga doaibmaplána ja ovttaskas bearrá i geahččokonferá nssaid mearridandokumeanttaid vuođu l.
- 5.a Álggahit reforpmaid mat addet nissonolbmuide seamma vuoigatvuođaid ekonomalaš resurssaide ja vejolašvuoda há hkat, eaiggá duššat ja mearridit eatnamiid ja eará opmodaga badjel, ja há hkat ruđalaš bálvalusaid, árbbi ja luondduriggodagaid, nationála lá gaid mielde.
- 5.b Nannet heivehuvvon teknologijja geavaheami, erenomá žit dieđalaš ja gulahallanteknologijja, nannen dihte nissonolbmuid dili servodagas.
- 5.c Mearridit ja nannet buori politihka ja mearridit čađahahtti lá gaid ovddidan dihte dá sseárvvu ja nannet nieiddaid ja nissonolbmuid dili juohke dá sis servodagas.

6. MIHTTOMEARRI: SIHKKARASTIT GUODDEVAŠ ČÁHCEHÁLDDAŠEAMI, JA AHTE ČÁHCI JA BUORIT SANITÁRADILÁLAŠVUOĐAT LEAT OLÁMUTTOS BUOHKAIDE

- 6.1** 2030 rádjai galgá buohkain lea čáhci olámuttos man lea oadjebas juhkat, ii ge leat badjelmeare divrras.
- 6.2** 2030 rádjai galgá fuolahuvvot ahte leat doarvái ja dásseárvosaš sanitára-, hygienaja hivssetvejolašvuođat buohkaide, erenomážit heivehuvvon nieiddaid, nissonolbmuid ja hearckes olbmuid dárbbuide.
- 6.3** 2030 rádjai galgá fuolahuvvot buoret čáhcequalitehta dan bokte ahte unnidit vuoskkideami, heaitit bálkumis doabbariid, ráddjet várálaš kemikálaid ja ávdnasiid luoitima lundui, unnidit luoittačázi mii ii leat buhtistuvvon, ja ođđasit ávkkástallat eanet ávdnasiid miehtá máilmmi.
- 6.4** 2030 rádjai galgá čáhci geavahuvvot beaktileappot buot surggiin, ja buhtes čázi guoddevaš geavaheapmi ja háhkanvejolašvuođat galget sihkkarastot unnidan dihte čáhceváni ja vai unnit meari olbmot vásihit čáhcevátnivuođa.
- 6.5** 2030 rádjai galgá čáhceresurssaid integrerejuvvon hálddašepmi ásahuvvot buot dásiin, earret eará ovttasbarggu bokte riikkarájiid rastá gokko dat heive.
- 6.6** 2020 rádjai galget čáhceekosystemat suodjaluvvot ja ođđasis doaimmaskahttojuvnot, maddái várit, vuovddit, njeaššit, jogat, čáhcesisttisdoalli báktešlájat ja jávrrit.
- 6.a** 2030 rádjai viiddidit internacionála ovttasbarggu ja doarjaga ovdánahttinriikkaid kapasitehta huksemii doaimmain ja prográmmain mat gullet čáhce- ja sanitáradillái, earret eará doarjut teknologija mii čohkke čázi, sirre sáltti čázis, mii effektiivu vugiin hálddaša čáhceresurssaid ja mii čohkke, buhtista ja ođđasis geavaha luoittačázi.
- 6.b** Doarjut ja nannet báikkálaš servodagaid váikkuheami buoridan dihte čáhce- ja sanitáradilálašvuođaid hálddašepmi.

7. MIHTTOMEARRI: SIHKKARASTIT BUOHKAIDE VEJOLAŠVUOĐA HÁHKAT LUOHTHAHTTI, GUODDEVAŠ JA OĐĐAÁIGÁSAŠ ENERGIJA, MII II LEAT BADJELMEARE DIVRRAS

- 7.1 2030 rádjai galgá sihkkarastojuvvot ahte buohkain leat luotheahtti ja ođđáigásaš energiijabálvalusat olámuttos, mat eai leat badjelmeare divrrasat.
- 7.2 2030 rádjai galgá ođasmuvvi energiija leat mihá stuorit oassi máilmmi ollislaš energiijageavaheamis.
- 7.3 2030 rádjai galgá máilmmi energiijaefektivitehta buoriduvvogoahitit beali jođáneappot.
- 7.a 2030 rádjai galgá internationála ovttasbargu nannejuvvot vai šaddá álkit olahit dutkama ja teknologiija buhtis energiija hárrái, maddái ođasmuvvi energiija, energiijaefektiviseren ja ovdáneaddji ja buhttáset teknologiija fossiila boaldámuša hárrái. Investeremat energiijainfrastrukturvii ja buhtis energiija teknologiijai galget maddái ovddiduvvot.
- 7.b 2030 rádjai galgá infrastruktuvra huksejuvot ja teknologiija ođastuvvot vai sáhtta fállat ođđáigásaš ja guoddevaš energiijabálvalusaid buohkaide ovdánahttinriikkain, erenomážit dain riikkain mat unnimusat leat ovdánan, ovdánahttinsolostáhtain ja ovdánahttinriikkain main ii leat mearragáddi, iešguđetge riikkaid doarjjaprográmmaid vuodul.

8. MIHTTOMEARRI: OVDDIDIT BISTEVAŠ, SEARVADAHTTI JA GUODDEVAŠ EKONOMALAŠ LASSÁNEAMI, DOARVÁI BARGOSAJIID JA ÁVDDALAŠ BARGGU BUOHKAIDE

- 8.1** Doalahit ekonomalaš lassáneami juohke olbmo nammii mii vástida ovttaskas riikka dillái, ja erenomážiid bruttonationálabuktaga (GDP) lassáneami man lassáneapmi lea unnimusat čieža proseantta jagis dain riikkain mat leat unnimusat ovdánan.
- 8.2** Lasihit ekonomalaš produktivitehta diversifiserema, teknologalaš ovdáneami ja innovašuvnna bokte, mas earret eará deattuhit gánnáhahtti ja bargointensiiva surggiid.
- 8.3** Ovddidit politihka mii doarju produktiiva doaimma, ávddalaš bargosajiid ásaheami, fidnohuttkálašvuoda, hutkáivuoda ja innovašuvnna, ja maiddáai doarjut ahte eambo smávva ja gaskasturrosaš fitnodagat ásavuvvojit ja formaliserejuvvojit, earret eará dan bokte ahte fuolahit ahte ruhtadanbálvalusat leat olámuttos.
- 8.4** 2030 rádjai galgá globála resurssaid ávkkástallan ain buoriduvvot sihke geavaheami ja buvttadeami oktavuodas. Ekonomalaš lassáneami čanasteami birasbillisteapmái galget botkejuvot logijagi doaibmaplána vuodul mii gieđahallá guoddevaš geavaheami ja buvttadeami, ja ovdánan riikkat mannet ovddemusas.
- 8.5** 2030 rádjai galget leat doarvái ollislaš, produktiiva ja ávddalaš bargosajit buot nissonolbmuid ja dievdoolbmuid, maiddáai nuoraide ja doaimmashehttejuvvon olbmuid, ja seammadásat báiká seammadásat barggu ovddas.
- 8.6** 2020 rádjai galgá nuoraid lohku mat eai leat barggus eai ge oahpus, njiedjat mearkašáhtti olu.
- 8.7** Bidjat farggamusat johtui beaktilis doaibmabijuid heaittihan dihte bággobarggu, ođđaáigásaš šlávavuoda ja olbmuid vuovdima ja sihkkarastit ahte vearrámus hámit mánáidbarggaheamis gildojuvvojit ja heaittihuvvojit, maiddáai mánásoalddáhiid rekrutteren ja barggaheapmi, ja 2025 rádjai galgá buotlágan mánáidbarggaheapmi heaittihuvvot.
- 8.8** Suodjalit barggiid vuoigatvuodaid ja ovddidit dorvvolaš ja sihkkaris bargobirrasa buot barggiide, maiddáai bargosisafárrejeddjiide ja erenomážit nissonsafárrejeddjiide, ja barggiide eahpesihkkaris bargodiliin.
- 8.9** 2030 rádjai hábmet ja johtui bidjat politihka mii ovddida guoddevaš turistaealáhusa mii háhká bargosajiid ja ovddida báikkálaš kultuvrra ja buktagiid.
- 8.10** Nannet nationála finánsaásahusaid návccaid motiveret ja viiddidit buohkaid vejolašvuodaid olahit ja geavahit bándokofálaldagaid ja dáhkádusortnegiid ja ruđalaš bálvalusaid.
- 8.a** Lasihit «Aid for Trade» doarjaga gávpedoaimmaid ovdánahttimii ovdánahttinriikkain, erenomážit daid riikkaide mat leat unnimusat ovdánan, earret eará addit fágalaš veahki buoret integrerejuvvon rámmaid bokte.

- 8.b** 2020 ráðjai galgá globála strategiija hábmejuvvot ja johtui biddjojuvvot háhkan dihte nuoraide bargguid, ja internacionála bargoorganisašuvnna (ILO) «Global Jobs Pact» galgá álggahuvvot.

9. MIHTTOMEARRI: SEARVADAHTTI JA GUODDEVAŠ INDUSTRIALISEREMA JA INNOVAŠUVNNA

- 9.1** Ovdánahttit luohtehahti, guoddevaš ja nanu infrastruktuurra mas lea buorre kvalitehta, maiddái regionála ja rájiidrašttildeaddji infrastruktuurra, doarjun dihte ekonomalaš ovdáneami ja eallinárvvu mii ii leat badjelmeare divrras ja lea olámuttos buohkaide.
- 9.2** Ovddidit searvadahtti ja guoddevaš industrialiserema ja ealáhusovdánahhttima. 2030 rádjai galget industriijas leat mearkkašahti eambo bargosajit ja alit bruttonationálabuvtta iešguđetge riikkaid dili hárrái, ja unnimusat ovdánan riikkain galgá dát duppalastojuvvot.
- 9.3** Smávit industriijafitnodagaide ja eará fitnodagaide galget ruđalaš bálvalusat leat eanet olámuttos, dás oaivvilduvvon maiddái hálbbit kredihtta, erenomážit ovdánahttinriikkaide, ja fitnodagaid sajádat ja integreren árvogollosiidda ja gávpevárkaniidda galgá nannejuvvot.
- 9.4** 2030 rádjai galgá infrastruktuorra ođasmahttojuvvot ja ealáhusat galget šaddat guoddevaččabun. Resurssat galget geavahuvvot beaktileappot ja buhtis ja birasseasti teknologijja ja industriijaproseassat galget eambo váldojuvvot atnui, iešguđetge riikkaid návccaid ja kapasitehta vuodul.
- 9.5** 2030 rádjai galgá diedalaš dutkan nanusmahttojuvvot ja buot riikkaid ealáhusuorggi teknologalaš návccat ja kapasitehta galgá ođastuvvot, erenomážit ovdánahttinriikkain. Oláhan dihte dán galgá innovašuvdna movttiidahttojuvvot ja dutkan- ja ovdánahttinandoaimmain galget juohke millijovvna ássi nammii leat eambo virggit, ja almmolaš ja priváhta dutkamii ja ovdánahttimii galgá juolluduvvot mearkkašahti eambo ruhta.
- 9.a** Fuolahit guoddevaš infrastruktuurra ovdánahttima ovdánahttinriikkain, dan bokte ahte lasihit ruđalaš, teknologalaš ja fágalaš veahki Afrihká riikkaide, unnimusat ovdánan riikkaide, riikkaide mearragátti haga ja ovdánahttinuolostáhtaide.
- 9.b** Doarjut ovdánahttinriikkaid nationála teknologijja, dutkama ja innovašuvvna ovdánahttima, earret eará dan bokte ahte sihkkarastit politihkalaš rámmaid mat ovddidit mánggabealatvuoda ealáhusain ja lassiarvvu gávpegálvvuide.
- 9.c** Dahkat diehto- ja gulahallanteknologijja eambo olahttin, ja 2020 rádjai bargat dan ovdii ahte dain unnimusat ovdánan riikkain leat govttolaš internehtavejolašvuodat buohkaide.

10. MIHTTOMEARRI: UNNIDIT EROHUSAID RIIKKAID SISTE JA RIIKKAID GASKKAS

- 10.1** 2030 rádjái galgá bistevaš bálkálássáneapmi dađistaga olahuvvot álbmoga 40 % geafimusaide, ja lassáneapmi galgá leat jođáneappot go nationála gaskamearri.
- 10.2** 2030 rádjái galgá buohkaid persovnnalaš iešmearrideapmi sihkkarastojuvvot ja buohkaid sosiála, ekonomalaš ja politihkalaš searvadahttin ovddiduvvot, beroškeahtta agis, sohkabealis, doaibmannávccain, čearddalašvuodas, nationalitehtas, oskkus, ekonomalaš dilis dahje eará dilis.
- 10.3** Sihkkarastit ovttalágan vejolašvuodaid ja unnidit erohusaid eallindiliin, earret eará dan bokte ahte loahpahit vealaheaddji lágaid, politihkaid ja dábiid, ja ovddidit lágaid, politihka ja doaibmabijuid maid ulbmil lea olahit dán mihttomeari.
- 10.4** Mearridit politihka mii dađistaga unnida erohusaid, erenomážit dasa mii gullá vearuide, divvagiidda, bálkkáide ja sosiála áimmahuššamii.
- 10.5** Buoridit globála finánsagávpevárkaniid ja finánsaásahusaid regulerema ja bearráigeahču, ja čavget njuolggadusaid čuovvuma.
- 10.6** Sihkkarastit ovdánahttinriikkaid ovddasteami ja váikkuheami globála ruhtadanásahusaid mearridanproseassain, vai ásahusat doibmet buorebut ja leat luohtehahttit, váldet ovddasvástádusa ja leat lobálaččat.
- 10.7** Fuolahit ahte migrašuvdna ja mobilitehta doaibmá lágduvvon, oadjebas, jeavddalaš ja ovddasvástideaddji lágiid mielde, earret eará bures hálddašuvvon ja plánejuvvon migrašuvdnapolitihka bokte.
- 10.a** Čađahit prinsihpa ahte ovdánahttinriikkaid hárrái galget leat sierra ja differensierejuvvon doaibmabijut, nu go šiehtaduvvon Máilmmi gávpeorganisašuvnnain (WTO).
- 10.b** Movttiidahttit almmolaš ovdánahttinveahkeheapmái ja kapitálajohtui, earret eará njuolgggo investeremiid bokte olgoriikkain, dain stáhtain gos lea stuorámuš dárbu, erenomážit unnimusat ovdánan riikkain, Afrihká riikkain, ovdánahttinuolostáhtain ja ovdánahttinriikkain main ii leat mearragáddi, riikkaid iežaset plánaid ja prográmmaid mielde.
- 10.c** 2030 rádjái unnidit ruhtasirdindivvagiid vuollel golmma prosentii go olggosfárrejeaddjit sirdet ruđaid ruovtturiikii, ja sirdinortnegat main divvagat leat badjel vihtta proseantta galget heaittihuvvot

11. MIHTTOMEARRI: GÁVPOGAT JA BÁIKEGOTTIT GALGET LEAT SEARVADAHTTIT, OADJEBASAT, NANNOSAT JA GUODDEVAČČAT

- 11.1** 2030 rádjái galget buorit ja oadjebas ásodagat ja vuodđobálvalusat mat eai leat badjelmeare divrasat leat olámuttos buohkaide, ja dilálašvuodát šlummaguovlluin galgá buoriduvvot.
- 11.2** 2030 rádjái galget dorvvolaš ja guoddevaš johtolatvuogádagat leat olámuttos buohkaide, eai ge leat badjelmeare divrasat, ja buoridit sihkarvuoda geaidnojohtolagas, erenoamážit kollektiivasáhtu bokte, ja erenomážit galget hearkkes olbmuid dárbbut fuolahuvvot, nu go nissonolbmuid, mánáid, doaimmashehttejuvvon olbmuid ja vuorrasiid dárbbut.
- 11.3** 2030 rádjái galgá searvadahtti ja guoddevaš urbaniseren buoriduvvot, mii dahká vejolažžan olahit oassálasti, integrerejuvvon ja guoddevaš servodatplánema ja hálddašeami ja mii addá mielmearridanvejolašvuodaid buot riikkain.
- 11.4** Nannet máilmmi kultur- ja luondduárbbi gáhttema ja suodjaleami.
- 11.5** 2030 rádjái galget daid logut geat duššet roasuid dihte ja fáhtehallet roasuide njiedjat, dás oaivilduvvon maiddái čáhcerosuid geažil. Ekonomalaš vaháгат máilmmi oktasaš bruttonationálabuktagis (GDP) roasuid geažil galget unniduvvot, erenomážit galget geafes ja hearkkes olbmot suodjaluvvot.
- 11.6** 2030 rádjái galget gávpogiid ja báikegottiid negatiiva váikkuhusat birrasii njiedjat (juohke olbmo nammii), erenomážiid áibmokvalitehta ja almmolaš ja priváhta doappargiedahallama bokte.
- 11.7** 2030 rádjái galgá fuolahuvvot ahte buohkaide, erenomážit nissonolbmuide, mánáide ja vuorrasiidda ja doaimmashehttejuvvon olbmuide, leat oadjebas ja searvadahtti ruoná birrasat ja almmolaš sajit olámuttos.
- 11.a** Doarjut positiiva ekonomalaš, sosiála ja biraslaš oktavuodaid gávpotosiid, lagas guovlluid ja boaittobealbáikkiid gaskka nationála ja regionála plánaid nanusmahttima bokte.
- 11.b** 2030 rádjái galget mihá eambo gávpogat ja báikegottit mearridit integrerejuvvon politihka ja čadahit plánaid main ulbmil lea searvadahttit, buoridit resurssageavaheami, unnidit dálkkádatrivedamiid ja heivehit dálkkádatrivedamiidda, vuostálastit ja giedahallat roasuid, ja dasa lassiin ovdánahttit ja álggahit ollislaš riskahálddašeami roasuid oktavuodas, Sendai-rámmavuogádaga roassodustehusa 2015–2030 vuodul.
- 11.c** Earret eará ekonomalaččat ja fágalaččat veahkehit unnimusat ovdánan riikkaid hukset guoddevaš ja nanu visttiid báikkálaš ávdnasiin.

12. MIHTTOMEARRI: SIHKKARASTIT GUODDEVAŠ GEAVAHAN- JA BUVTTADANMÁLLIID

- 12.1** Čadahit logijagi doaibmaplána guoddevaš geavaheami ja buvttadeami hárrái, dainna lágiin ahte buot riikkat galget searvat, muhto ovdánan riikkat galget leat ovddemusas, seammás go ovdánahttinriikkaid ovdánahttinrássi ja vejolašvuodát galget vuhtii váldojuvvot.
- 12.2** 2030 rádjai galgá olahuvvot luondduresurssaid guoddevaš hálddašepmi ja effektiiva geavaheapmi.
- 12.3** 2030 rádjai galget biebmobázahusat juohke olbmo nammii máilmmis, sihke detáljagávppis ja geavaheddjiid gaskkas unnut beliin. Buvttadeamis ja fievrredeamis/vurkkodeamis galget duššái mannamat unniduvvot, maiddái duššái mannamat ja billahuvvamat beare heittot vurkkodansaji geažil.
- 12.4** 2030 rádjai, internationála rámmavuogádagaid vuodul, galgá kjemikálaid ja buot bázahusaid eambbo birasseasti hálddašepmi olahuvvot juohke dásis. Kjemikálat ja bázahusat mat mannet áibmui, čáhcai ja eatnamii galget unniduvvot mearkkašahtti olu vai unnimus lági mielde čuhcet álbmotdearvašvuhtii ja birrasii.
- 12.5** 2030 rádjai galgá bázahusaid mearri unniduvvot eastadeami, unnideami ja materiálad ođđasis ávkástallama bokte.
- 12.6** Movttiidahttit fitnodagaid, erenomážit stuora ja multinationála fitnodagaid, geavahit guoddevaš bargomálliid ja integreret diehtujuohkima iežaset guoddevašvuoda birra raportererenrutiinnaide.
- 12.7** Ovddidit guoddevaš ortnegiid almmolaš oastimiid hárrái, iešgudetge riikka politihka ja vuoruhemiid vuodul.
- 12.8** 2030 rádjai galgá buot olbmuide máilmmis sihkkarastojuvvot relevánta diehtu guoddevaš ovdáneami birra ja juohkehaš galgá leat didolaš ja eallit dainna lágiin ahte ii vahágahte luonddu.
- 12.a** Doarjut ovdánahttinriikkaid nannet iežaset diedalaš ja teknihkalaš kapasitehta vai sáhttet ásahit eambbo guoddevaš geavahan- ja buvttadannamálliid.
- 12.b** Ovddidit ja ásahit vugiid dasa movt mihtidit váikkuhusa guoddevaš mátkeealáhusas mii ásaha bargosajiid ja ovddida báikkálaš kultuvrra ja buktagiid.
- 12.c** Unnidit eahpedoaibmi subsidierenortnegiid fossiila boaldámuššii, dan bokte ahte heittihit márkandilálašvuodaid botnjamiid mat movttiidit badjelmeare geavaheapmái, nationála dili vuodul, dan bokte ahte earret eará rievdadit veauid ja divadiid ja heittihit vahátlaš subsidiaid, nu ahte birasváikkuhusat almmustuvvet. Seammás galgá fuolahit ovdánahttinriikkaid erenomáš dárbbuid ja diliid, ja ráddjet vejolaš negatiiva váikkuhusaid ovdánahttimii nu olu go vejolaš, ja dainna lágiin ahte geafes olbmot ja guoskevaš báikegottit suodjaluvvojit.

13. MIHTTOMEARRI: OVTTATMANO VUOSTTILDIŠGOAHTIT DÁLKKÁDATRIEVDAMIID JA DAID VÁIKKUHUSAID*

- 13.1** Nannet buot riikkaid návccaid vuosttildit dálkkádatrievdamiid ja heivehit iežaset birasváraide ja luondduroasuide.
- 13.2** Mearridit doaibmabijuid dálkkádatrievdamiid vuostá nationála dási politihkkii, strategijjaide ja plánaide.
- 13.3** Nannet ovttaskas olbmuid ja ásahehket návccaid unnidit dálkkádatgássaide luoitima, unnidit dálkkádatrievdamiid ja heivehit iežaset daid váikkuhehket, nannet sin návccaid árrat dieđihit, ja maiddái nannet oahpu ja diđolašvuoda dáid birra.
- 13.a** Čadahit ON rámmakonvenšuvnna dálkkádatrievdamiid birra masa ovdánan riikkat leat geatnegahttan iežaset olahit mihttomeari 2020 rádjai ovttas ja jahkásaččat čoaččat 100 miljárdda dollára buot gálduin, vai sáhtta ovdánahttinriikkaid veahkehit álggahit ja rahpasit čadahit ulbmillaš dálkkádatdoaibmabijuid, ja nu jođanit go vejolaš doarjut ruđalaččat Ruoná dálkkádatfoandda (The Green Climate Fund), vai dat boahtá johtui.
- 13.b** Ovddidit mekanismaid mat nannejit effektiiva plánema ja hálldašeami dálkkádagaid hárrái dain unnimusat ovdánan riikkain ja smávit suolostáhtain, ja mat earret eará vuoruhit nissonolbmuid ja nuoraid, ja báikkálaš ja marginála servodagaid.

* Dan dovddastusa vuodul ahte ON rámmakonvenšuvdna dálkkádatrievdamiid hárrái lea dat deháleamos internationála ja riikkaidgaskasaš forum šiehtadallat globála doaibmabijuid dálkkádatrievdamiid vuostá.

14: MITTOMEARRI: RESURSSAID GUODDEVAŠ OVDÁNEADDJI VUGIIN

- 14.1** 2025 rádjai eastadit ja mearkkašahtti olu unnidit buotlágan mearranuoskkideami, erenomážit dan mii boahdá doaimmain gáttis, maiddái nuoskkideami bázahusain mat rivdet meara mielde ja biepmussáltiid luoitima geažil.
- 14.2** 2020 rádjai galget ekovuogádagat mearas ja riddoguovlluin hálddašuvvot ja suodjaluvvot guoddevaččat vahátlaš váikkuhusaid vuostá, earret eará ekovuogádagaid nanusmahttima bokte ja doaibmabijuid bokte mat ealáskahttet mearaid ja dahket mearaid fas dearvvašin ja produktiivan.
- 14.3** Buoremus lági mielde eastadit meara suvrumis ja sihkkarastit ahte meara suvruma váikkuhusat giedahallojuvvojit, earret eará buoret dieđalaš ovttasbarggu bokte buot dásiin.
- 14.4** 2020 rádjai galget beaktilis doaibmabijut ásahuvvot, mudden dihte guolleresurssaid loaktima, heaittihit badjelmeare guolásteami, lobihis guolásteami, guolásteami mii ii dieđihuvvo ii ge muddejuvvo, ja vahátlaš bivdivugiid. Galget biddjot johtui hálddašanplánat main lea dieđalaš vuolggasadji vai guollemáddodagat máhcahuvvojit jođáneamos lági mielde unnimusat dan dássái mii addá nu allá buvttadeami go vejolaš máddodaga biologalaš iešvuodaid vuodul.
- 14.5** 2020 rádjai seailluhit unnimus 10 proseantta riddo- ja mearraguovlluin, nationála rievtti ja álbmotrievtti vuodul, ja dan buoremus dieđalaš máhtu vuodul mii lea olámuttos.
- 14.6** 2020 rádjai gielidit guolástansubsidiaid mat váikkuhit liigekapasitehtii ja badjelmeare guolásteapmái. Heaittihit subsidiaid mat váikkuhit lobihis guolásteapmái mii ii dieđihuvvo ii ge muddejuvvo, ja dasa lassin eastadit ođđa diekkáraš subsidiaid ásahuvvomis. Seammás dohkkehit ahte ovdánahttinriikkaid hárrái galget leat ulbmillaš ja beaktilis sierra ja differensierejuvvon doaibmabijut mat leat integrerejuvvon Máilmmi gávpeorganisašuvvna (WTO) guolástansubsidiaid soahpamušain¹.
- 14.7** 2030 rádjai sihkkarastit ahte ekonomalaš ovdamunit mearraresurssaid guoddevaš geavaheami olis, earret eará guolástemiid, akvakultuvrra ja turismaealáhusa guoddevaš hálddašeami bokte, buorebut bohtet buorin ovdánahttinuolostáhtaide ja daid unnimusat ovdánan riikkaide.
- 14.a** Nannet dieđalaš máhtu, hukset dutkankapasitehta ja juogadit mariidnateknologiija – seammás go vuhtiiváldit stáhtaidgaskasaš oseánográfalaš kommišuvvna (Intergovernmental Oceanographic Commission) eavttuid ja njuolggadusaid mariidnateknologiija juogadeami dáfus. Ulbmil dáinna lea buoridit meara dili ja lasihit šládjavalljivuodaid ávkkálaš váikkuhusa ovdánahttinriikkaid ovdáneapmái, erenomážit smávit ovdánahttinuolostáhtain ja dain unnimusat ovdánan riikkain.
- 14.b** Dahkat mariidna resurssaid ja gávpepárnaniid olámuddui smávvaskála guolásteddjiide mat bivdet smávit bivdoneavvuiguin.

¹ Seammás go dálá šiehtadusat Máilmmi gávpeorganisašuvvnas (WTO), Doha-šiehtadallamat ja julggaštus Hongkong ministtarčoahkkimis váldojuvvojit vuhtii.

14.c Vel buorebut áimmahuššat ja guoddevaččabut ávkkástallat meara ja mearraresurssaid dan bokte ahte čadāhit álbmotrievttálaš mearrádusaid nu movt dat leat mearriduvvon ON mierrariektekonvenšuvnnas, mii lea meara ja mearraresurssaid suodjaleami ja guoddevaš geavaheami riektvuodđun, nu go maddái bohtá ovdan 158. čuoggás ON raporttas “The Future We Want”.

15. MIHTTOMEARRI: SUODJALIT, JA MÁHCAHIT EKOVOUGÁDAGAIID JA OVDDIDIT DAID GUODDEVAŠ GEAVAHEAMI, SIHKKARASTIT GUODDEVAŠ VUOVDEHÁLDĐAŠEAMI, EASTADIT EATNAMIID GOIKAMIS, BISSEHIT JA JORGALAHTTIT EANANBILLISTEAMI JA ŠLÁDJAVALLJIVUOĐA MAŊOSMANNAMA

- 15.1** 2020 rádjai galget sáivačáhceekovuogádagat ja buorit daid olis bisuhuvvot, ealáskahttojuvvot ja geavahuvvot guoddevaččat, sihke gáttis ja eatnamiin, erenomážit vuvddiin, nješšiin, váriin ja goike guovlluin, internationála šiehtadusaid vuodul.
- 15.2** 2020 rádjai ovddidit guoddevaš hálddašeami buotlágan vuvddiin, bissehit vuovdenjaskama, ealáskahttit billistuvvon vuvddiid ja gilvit mearkkašáhtti eambo vuvddiid globála dásis.
- 15.3** 2030 rádjai bissehit šaddoeatnamiid goikamis, billahuvvan eatnamat ja gilvvaeatnamat galget ealáskahttojuvvot, maiddái guovllut maid olbmot, goikkádagat ja dulvvit leat vahágahttán, ja bargat dan guvlui ahte máilmmis eai šat billahuva eatnamat.
- 15.4** 2030 rádjai galget várreguovlluid ekovuogádagat suodjaluvvot, maiddái dáid guovlluid biologalaš valljivuohta, vai dat šaddet nannoseappot ja sáhttet váikkuhit guoddevaš ovdáneapmái.
- 15.5** Álggahit doaibmabijuid dakkaviđe unnidan dihte eallinbirrasiid billisteami, bissehan dihte biologalaš valljivuođa maŊosmannama ja 2020 rádjai suodjalit áitojuvvon šlájaid ja eastadit daid jávkamis.
- 15.6** Govttolaččat ja vuoiggalaččat juogadit buriid mat gullet genaresurssaid geavaheapmái, ja ovddidit ulbmillaš vejolašvuođaid olahit dakkár resurssaid internationála soahpamušaid vuodul.
- 15.7** Álggahit doaibmabijuid mat dakkaviđe bissehit suodjaluvvon šattuid ja elliid lobihis bivdima ja gávppašeami, ja giedahallat luodu elliid buktagiid lobihis gávpegálvvuid vuovdima ja oastima.
- 15.8** 2020 rádjai álggahit doaibmabijuid eastadan dihte vierrošlájaid leavvamis dohko gosa eai gula ja ráddjet vierrošlájaid váikkuheami ekovuogádagaide gáttiin ja čáziin. Muhtin vuoruhuvvon vierrošlájaid galgá maid dasa lassin kontrolleret dahje jávkadit.
- 15.9** 2020 rádjai galget árvvut ekovuogádagaid ja biologalaš valljivuođaid hárrái integrerejuvvot nationála ja báikkálaš plánaproseassaide, strategiijaide maid ulbmil lea geafivuođa vuostálastit, ja rehketoaluide.
- 15.a** Háhkát mearkkašáhtti eambo ruđalaš resurssaid ja olahit mearkkašáhtti lassáneami buot gálduin, vai bisuhit ja geavahit biologalaš valljivuođa ja ekovuogádagaid guoddevaččat.

- 15.b** Háhkat mearkkašahti resurssaid buot gálduin juohke dásis guoddevaš vuovdehálddašeami ruhtadeapmái, ja fuolahit ahte leat doaibmabijut mat sáhttet ovddidit diekkár ovdáneami ovdánahttinriikkain, earret eará doaibmabijut maiguin bisuhit ja ođđasis gilvit vuvddiid.
- 15.c** Lasihit globála doarjaga doaibmabijuide mat vuostálastet suodjaluvvon šlájaid lobihis bivddu ja gávppašeami, earret eará báikkálaš servodagaid návccaid nanosmahttima bokte vai sáhttet geavahit daid vejolašvuodaid mat gávdnajit bisuhit guoddevaš birgenlági.

16. MIHTTOMEARRI: OVDDIDIT RÁFÁLAŠ JA SEARVADAHTTI SERVODAGAIÐ MAT SIHKKARASTET GUODDEVAŠ OVDÁNEAPMI JA FUOLAHIT Ahte BUOHKAIDE LEA RIEKTESUODJALUS OLÁMUTTOS JA HUKSET DOAIBMI, OVDDASVÁSTIDEADDJI JA SEARVADAHTTI ÁSAHUSAID BUOT DÁSIIN

- 16.1 Unnidit buotlágan veahkaválddálašvuodaid ja jámu veahkaválddálašvuoda geažil mearkkašáhtti láhkái miehtá máilmmi.
- 16.2 Bissehit mánáid illasteami, geavaheami, vuovdima ja buotlágan veahkaválddálašvuoda ja biinnideami.
- 16.3 Ovddidit riektestáhta nationála ja internationála dásis, ja sihkkarastit buohkaide dáseárvvu lága ovddas, riektesihkarvuoda ja riektesuodjalusa.
- 16.4 2030 rádjai unnidit lobihis finánsa- ja vearjorávnnjiid mearkkašáhtti láhkái, ja álkidit suolagávvu guorrama ja máhcaheami ja vuostálastit buotlágan organiserejuvvon kriminalitehta.
- 16.5 Mearkkašáhtti láhkái unnidit buotlágan korrupšuvnna ja duolguma.
- 16.6 Ovdánahttit effektiiva, ovddasvástideaddji ja rabas ásahusaid buot dásiin.
- 16.7 Sihkkarastit guldaleaddji, searvadahtti, oassálasti ja ovddasteaddji mearridanproseassaid buot dásiin.
- 16.8 Viiddidit ja nanosmahttit ovdánahttinriikkaid searvama globála stivrenásahusaide.
- 16.9 2030 rádjai galgá buohkaide sihkkarastojuvvot juridihkalaš identitehta, earret eará galgá riegádeapmi registrerejuvot.
- 16.10 Sihkkarastit ahte dieđut leat olámuttos buohkaide ja ahte vuđolaš friddjavuohta suodjaluvvo, nationála lágaid ja internationála šiehtadusaid vuodul.
- 16.a Nannet relevánta nationála ásahusaid, earret eará internationála ovttasbarggu bokte, dainna ulbmilin ahte hukset kapasitehta buot dásiin, erenomážit ovdánahttinriikkain, vai nagodit eastadit veahkaválddálašvuoda ja vuostálastit terrorisma ja kriminalitehta.
- 16.b Ovddidit ja čadahit vealatkeahces lágaid ja politihka guoddevaš ovdáneapmin.

17. MIHTTOMEARRI: NANNET ČAĐAHANGASKAOMIID JA OĐASTIT GLOBÁLA SEARVEVUOĐAID GUODDEVAŠ OVDÁNEAMI VÁRÁS

Ruhtadeapmi

- 17.1** Nannet ja mobiliseret nationála resurssaid, earret eará internationála doarjaga bokte ovdánahttinriikkaide, dainna ulbmilin ahte buoridit dáid riikkaid návccaid gáibidit vearuid ja eará divvagiid.
- 17.2** Gozihit ahte ovdánan riikkat ollásit čađahit iežaset almmolaš veahkkegeatnegasvuođaid (ODA) ovdánahttinriikkaid guovdu, earret eará dan ahte olu riikkat leat lohpidan addit 0,7 % ODA/GNI (GNI=bruttonationálaboáđus) veahkkin ovdánahttinriikkaide ja 0,15-0,20 % ODA/GNI unnimusat ovdánan riikkaide. ODA addit ávžžuhuvvojit addit unnimusat 0,20 % ODA/GNI veahkkin unnimusat ovdánan riikkaide.
- 17.3** Mobiliseret eanet gálduin lassi ruđalaš resurssaid ovdánahttinriikkaide.
- 17.4** Veahkehit ovdánahttinriikkaid olahit guhkitáigásaš ja guoddevaš vealgeeavttuid, ovtastuvvon politihka bokte man ulbmil lea veahkki vealggi máksimii, luoitit vealggi dahje nuppástuhttit vealgestruktuvrra, ja hálddašit geafimus ja eanemusat vealggáiduvvan riikkaid olgoriikkavealggi dainna lágiin ahte unnida headi mii lea vealggi geažil čuožžilan.
- 17.5** Mearridit ja čađahit doaimmaid mat ovddidit daid unnimus ovdánan riikkaid investeremiid.

Teknologiija

- 17.6** Buoridit davi-luli ja luli-luli ovttasbarggu ja ovttasbargovejolašvuođaid, ja maiddái triangulára ovttasbarggu, regionála ja internationála dásis diehtaga, teknologiija ja innovašuvnna hárrái, ja buoridit máhttojuogadeami geatnegahtti sohppojuvvon eavttuid vuodul, earret eará ovttastahttit ovdalaš ortnegiid buorebut, erenoamážit ON-dásis, ja teknologijavejolašvuođaid juogadeami bokte globála mekanismma mielde.
- 17.7** Ovddidit birasseasti teknologiija ovdánahttima, juogadeami, lávdadeami ja gaskkusteami ovdánahttinriikkaide buriid eavttuid vuodul, earret eará veahkeheaddji eavttuid ja eará dakkár eavttuid vuodul mat leat buorebut go maid eará riikkat ožžot, beliid gaskasaš šiehtadusaid mielde.
- 17.8** Álggahit teknologijabánjku ja kapasitehtahuksendoaimma diehtaga, teknologiija ja innovašuvnna hárrái daid unnimusat ovdánan riikkaide 2017 rádjai, ja eambo geavahit veahkeheaddji teknologiija, erenomážit diehtujuohkin- ja gulahallanteknologiija.

Kapasitehtahuksen

17.9 Lasihit internationála doarjaga čadahit beaktilis ja ulbmillaš kapasitehtahuksema ovdánahttinriikkain, ja dainna lágiin doarjut nationála plánaid čadahit buot guoddevašvuoda mihttomeriid, earret eará davi-luli ja luli-luli ovttasbarggu bokte ja mánggabealat ovttasbarggu bokte

Gávppašeapmi

17.10 Ovddidit dábálaš, njuolggadusaid čuovvu, rabas, eahpevealaheaddji ja dásseárvosaš multilaterála gávpedoaimma mii lea Máilmmi gávpeorganisašuvnna (WTO) vuollásaš, earret eará dan bokte ahte ollašuttit šiehtadallamiid WTO Doha-čoahkkima oktavuodas.

17.11 Lasihit ovdánahttinriikkaid eksportta mearkkašahti olu, dainna ulbmilin ahte duppalastit daid unnimusat ovdánan riikkaid oasi máilmmi eksporttas 2020 rádjai.

17.12 Dihto áigái lágidit unnimusat ovdánan riikkaide bistevaš ja divatkeahtes gávpelebi, masa eai leat earit mearriduvvon, Máilmmi gávpeorganisašuvnna (WTO) mearrádusaid mielde, earret eará dan bokte ahte leat čielga ja álkis vuoruhannjuolggadusat gálvoimportta hárrái unnimusat ovdánan riikkain, nu ahte daidda lágiduvvojit gávpemárkanvejolašvuodat.

Systemalaš áššit

Politiikhkalaš ja institutionála ovttaoavilvuohhta

17.13 Nannet máilmmi makroekonomiija stabilitehta, earret eará politiikhkalaš ovttaštahttima ja ovttaoavilvuoda bokte.

17.14 Olahit eambo ollislaš politiikhkalaš ovttaoavilvuoda guoddevaš ovdáneami hárrái.

17.15 Doahttalit ovttaskas riikkaid politiikhkalaš vejolašvuodaid ja jodiheami das movt ásahtit ja čadahit iežaset politiikka geafivuoda eastadeami ja guoddevaš ovdáneami dáfus.

Mánggaid beroštumiid searvevuohhta

17.16 Nannet globála searvevuoda guoddevaš ovdáneami hárrái, ja doarjut dan searvevuodain mángga bealálačča gaskka mat sáhttet mobiliseret ja juogadit máhtu, čehppodaga, teknologiija ja ruđalaš resurssaid dan várás ahte buot riikkat, erenoamážit ovdánahttinriikkat, olahit guoddevašvuodamihttomeriid.

17.17 Doarjut ja ovddidit buresdoaibmi searvevuoda almmolaš dásis, almmolaš ja priváhta beliid gaska ja siviila servodagas, searvevuodaid vásáhusaid ja resursastrategiijaid vuodul.

Diehtovuodđu, váksun ja vásttolašvuhta

17.18 2020 rádjái lasihit doarjaga ovdánahttinriikkaid kapasitehtahukseii, maiddáii unnimusat ovdánan riikkaid ja smávva ovdánahttinsuolostáhtaid kapasitehtahukseii, mearkkašahtti láhkái buoridan dihte luohttevaš ja áigeguovdilis dieđuid háhkama, main lea buorre kvalitehta ja mat leat sirrejuvvon sisaboađu, sohkaheali, agi, čeardda, etnisiitehta, migrašuvdnastáhtusa, doaimmannávccaid, geográfalaš sajádaga ja eará dovdomearkkaid mielde mat leat relevánttat nátionála oktavuodas.

17.19 2030 rádjái viidáseappot ovdánahttit dálá doaimmaid ja hutkat metodaidda dasa movt mihtidit guoddevaš ovdáneami bohtosiid mat dievasmahttet bruttonátionálabuktaga, ja doarjut ovdánahttinriikkaid kapasitehtahuksema statistihkkasuorggis.

Buot govat: FN-sambandet/Eivind Oskarson

